การลงโทษทางวินัยข้าราชการในระหว่างการดำเนินคดีอาญา

ปฐม สุวรรณโณ*

บทคัดย่อ

การลงโทษทางวินัยข้าราชการในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ซึ่งในระหว่างที่ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาถูกดำเนินคดีอาญาจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิ ทั้งนี้ตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา ๔ ว่า

"ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง"

และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไว้ในมาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม ว่า

"ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้"

แต่กลับปรากฏว่า ได้มีการลงโทษทางวินัยต่อข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่มิได้ยึดต่อหลักการตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ทั้งยังเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอีกด้วย

คำสำคัญ : การลงโทษ วินัยข้าราชการ การดำเนินคดีอาญา การปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

---

* อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทนำ

ตัวอย่างกรณีศึกษา ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเดิมเคยรับราชการในตำแหน่งข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในอำนาจการบังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน จนต้องตกเป็นผู้ต้องหาและถูกดำเนินคดีอาญา ต่อมาพนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องคดี และได้ฟ้องผู้ต้องหานั้นต่อศาลยุติธรรม ข้าราชการคนดังกล่าวจึงตกเป็นจำเลยในคดีอาญา

ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญา ต้องดำเนินกระบวนพิจารณาการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และต้องอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๔ และ มาตรา ๓๙ วรรคสอง วรรคสาม

แต่ปรากฏว่าในระหว่างการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลยุติธรรมชั้นต้นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ข้าราชการคนดังกล่าวที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา “พักราชการ” และต่อมาคำสั่งนั้นได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หลังจากนั้นศาลชั้นต้นได้พิพากษาว่า จำเลยได้กระทำความผิดทางอาญาตามคำฟ้องของพนักงานอัยการ จำเลยไม่เห็นพ้องกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น จึงได้ยื่นอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้นจนในที่สุดศาลอุทธรณ์ได้มีพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น “ยกฟ้อง” จำเลย เพราะเห็นว่าไม่ได้กระทำความผิดคำฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งขณะนี้คดีอาญานี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

และแม้ว่าศาลอุทธรณ์จะได้มีคำพิพากษากลับ “ยกฟ้อง” จำเลยแล้วก็ตาม จำเลยซึ่งถูกพักราชการได้ยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการ ก็ได้รับการปฏิเสธยืนยันคำสั่งเดิมโดยอ้างว่าคดีอาญาดังกล่าวนั้นยังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีของศาลฎีกา ทั้งที่คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์นั้นย่อมผูกพันจนกว่าศาลสูงจะกลับหรือแก้

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การที่จำเลยถูกพักราชการในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรม จึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ในอันที่ถูกจำกัดสิทธิจากการถูกลงโทษทางวินัย ให้พักราชการ ทำให้ต้องสูญเสียเกียรติยศชื่อเสียงหรือทางทำมาหาได้ทางอาชีพ สูญเสียฐานะทางสังคม ซึ่งการลงโทษทางวินัยดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลเพื่อมิให้มีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อบุคคลนั้น

หลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นการรับรองและคุ้มครองไว้โดยทั่วกัน และการบังคับใช้บทบัญญัติใดของกฎหมายต้องอยู่ภายใต้กรอบที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลไม่ให้ถูกล่วงละเมิด ปัญหาการลงโทษ

ทางวินัยให้พักราชการต่อข้าราชการที่ถูกกล่าวหาในระหว่างที่ถูกดำเนินคดีอาญานั้น ถือได้ว่าการบังคับใช้บทบัญญัติในทางกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อหลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค อันเป็นเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล การยอมรับศักดิ์ศรีและสิทธิที่เสมอกัน คือ รากฐานของความยุติธรรมที่กฎหมายรัฐธรรมนูญมุ่งให้ความคุ้มครอง

ดังนั้น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาพักราชการ ผู้เขียนเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดถึงขนาดเท่ากับศาลได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้ว จึงถือว่าเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยชัดแจ้งที่ไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาพักราชการ จะอ้างว่าเป็นการบังคับใช้ตามบทบัญญัติกฎหมายขององค์กรส่วนท้องถิ่นย่อมเป็นการรับฟังไม่ได้เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการใช้กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่า อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ

บทสรุป

จากปัญหาดังกล่าวนี้ ข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกพักราชการในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ถือได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายมีสิทธิในอันที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ แต่ทว่ากว่าศาลปกครองจะได้พิจารณาพิพากษาก็คงต้องใช้เวลา ทำให้ข้าราชการคนดังกล่าวนั้นได้รับความเสียหายในการประกอบอาชีพ การดำรงชีพ ในระหว่างถูกพักราชการไปก่อนแล้ว

ดังนั้น การถูกลงโทษทางวินัยในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการจำกัดสิทธินอกเหนือความจำเป็น และเป็นคำสั่งที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญที่มีเจตนารมณ์ในการให้ความคุ้มครองบุคคลและคุ้มครองสังคม

เอกสารอ้างอิง

วารสารศาลรัฐธรรมนูญ ปีที่ ๕ เล่มที่ ๑๕ กันยายน - ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๖